

Zápis z pracovného seminára Spolužitie veľkých šeliem s človekom

14. august 2018, 13:00 – 17:00 Stredoslovenské Múzeum v Banskej Bystrici -
Tihányiovský kaštieľ v Radvani

Cieľ seminára:	Veľké šelmy na Slovensku – ako zlepšiť spolužitie človeka so šelmami	
Poznámka:	Seminár bol zameraný prioritne na vlka a rysa, avšak počas diskusie sa riešili aj problémy v súvislosti s medveďom, nakoľko táto téma je najvýznamnejšou z pohľadu konfliktu veľké šelmy - človek.	
Facilitátor a prednášajúci:	Ján Roháč / facilitátor Miroslava Čierna Plassmann / WWF-DCP Slovensko Jerguš Tesák / WWF-DCP Slovensko Jakub Kubala / Rys na Slovensku / TUZVO & OZ Diana Nuno Guimaraes / Vlky na strednom Slovensku / UMB Banská Bystrica	
Organizátor:	WWF Svetový fond na ochranu prírody Slovensko (WWF-DCP Slovensko), Bratislava	
Počet účastníkov:	25	
Seminára sa zúčastnili zástupcovia organizácií/inštitúcií:	ŠOP SR, ŠOP SR - Správa CHKO Poľana, Slovenská inšpekcia životného prostredia BB, Regionálna veterinárna a potravinová správa BB, Stredoslovenské múzeum, Univerzita Mateja Bela B. Bystrica, TUZVO Zvolen, Slovenská Poľovnícka komora, Prezídium policajného zboru SR, Zväz chovateľov oviec, Farmári – Povrazník, PD Badín, Čičmany, Farma Zlatý vršok, Časopis LES & Letokruhy, Časopis Včelár, Únia vlastníkov neštátnych lesov, WWF – DCP Slovensko	
Kontakty na organizátorov:	Miroslava Plassmann – riaditeľka WWF – DCP Slovensko	Email: mplassmann@wwfdcp.org Tel: 0903/503654
	Jerguš Tesák – vedúci programu Veľké šelmy, WWF – DCP Slovensko	Email: jtesak@wwfdcp.org Tel: 0907/378704
	Ján Roháč – facilitátor	Email: rohac@stonline.sk

Dobrý deň,

Ešte raz by sme vám radi poďakovali za vašu aktívnu účasť na seminári. WWF vypracovala záznam z hore uvedeného seminára. Tento dokument poskytuje stručný súhrn najdôležitejších informácií, pričom na našej [webovej stránke](#) nájdete aj podrobný záznam z celého stretnutia, ktorý sme sa snažili doplniť o existujúce dáta. Ospravedlňujeme sa za meškanie spôsobené obmedzenými kapacitami.

Na základe vašich podnetov, ktoré odzneli na seminári, sme vypracovali plán aktivít na budúci rok 2019, ktorý sme snažili zamerať na prioritné oblasti. Ak by ste mali akékoľvek pripomienky k záznamu, dajte nám prosím vedieť najneskôr do 15 novembra 2018.

ZÁPIS ZO STRETNUTIA

Na úvod stretnutia odznali odborné príspevky na problematiku vybraných druhov šeliem – vlka a rysa, ktoré boli odprezentované odbornými pracovníkmi Lesníckej fakulty TUZVO, a Prírodovedeckej fakulty UMB BB. Po úvodnej časti sa prešlo k voľnej diskusii na témy, ktoré najviac rezonujú vo vzťahu veľkých šeliem a človeka.

Diskutovalo sa o veľkosti populácii záujmových druhov z pohľadu sociálnej únosnosti a problémoch, ktoré z toho vyplývajú pre niektoré záujmové skupiny. Zároveň sa definovali hlavné príčiny, ktoré spôsobujú zvýšený výskyt medveďa v blízkosti sídiel, hlavné príčiny škôd spôsobených vlkom na hospodárskych zvieratách a súčasné problémy ohrozenia rysa v našej krajine. V diskusii odznali aj viaceré riešenia smerujúce k eliminácii konfliktu, vrátane preventívnych opatrení, pričom sa poukázalo aj na nedostatky v kompenzačnom systéme a v implementácii programov starostlivosti do legislatívy a do praxe. Nižšie v texte sú účastníkmi identifikované hlavné problémy a ich možné riešenia.

1. Hlavné problémy

➤ Nárast populácie medveďa a ich zvýšený výskyt v blízkosti sídiel

Hlavné príčiny:

- **Celoročné a nadmerné prikrmovanie raticovej zveri** (podľa odborníkov základný problém premnoženia zvierat), súčasné riešenia sú nedostatočné (za kontroly by mala zodpovedať hlavne štátna správa na úseku poľovníctva - prostredníctvom OÚ - avšak tá z dôvodu kapacít zlyháva a kontroly vykonáva obmedzene). Podľa štúdií z oblastí Nízkych Tatier sa zistilo, že až 70% predkladanej potravy na krmoviskách skonzumuje medveď.
- **Nevhodné nastavenie poľnohospodárstva** (rozľahlé monokultúry, veľké lány plodín, najmä kukurice - > ľahko dostupná potrava pre zvieratá) – toto sa následne odzrkadľuje najmä na vzniknutých škodách na poľnohospodárskych plodinách, čo problémovú situáciu naďalej prehľbuje.
- **Nevhodne nastavenie manažmentových opatrení** – regulačný lov medveďa je neoperatívny a administratívne náročný proces, ktorý vedie k odradeniu potenciálnych žiadateľov. Na druhej strane je proces skomplikovaný vstupom tretích strán, čo v konečnom dôsledku vedie k jeho nezrealizovaniu. Táto situácia prehľbuje problém nelegálneho lovu.
- **Nevhodné hospodárenie v lesoch** (odlesňovanie, vznik holín po kalamitnej ťažbe) – zvýšená ťažobná aktivita v lesoch, ktorá spôsobuje nadmerné vyrušovanie.

- **Nekontrolovaný zber lesných plodov** – napriek kontrolám dochádza k masívnemu zberu plodov, čo zapríčiňuje ustavičné vyrušovanie v lokalitách oddychu a zdroja potravy.
- **Nadmerný stres a vyrušovanie zvierat** – enormný nárast motoristických aktivít (motorkári, štvorkolkári, snežní skútristi...) aj v chránených územiach za posledných 10 rokov. Neefektívne opatrenia na ich elimináciu.
- **Ignorovanie preventívnych opatrení** – prítomnosť kadáverov v lokalitách chovu hospodárskych zvierat, nejednotné opatrenia na ochranu stád (napr. neodpratane kadávery hospodárskych zvierat) predstavujú lákadlo pre veľké šelmy
- **Porušovanie pravidiel regulačného odstrelu** – nedodržiavanie hmotnostných kategórií pri odstrelе medveďa (namiesto medveďa určeného na odstrel je neraz odlovený trofejovo zaujímavší jedinec, čo vplýva na zmenu štruktúry populácie - vytvorí sa voľný priestor pre viacerých mladších jedincov)

➤ **Nedostatky v systéme preventívnych a kompenzačných opatrení**

- **Nadmerné administratívne zaťaženie poškodeného** – dôsledkom až byrokratického zaťaženia sa stráca efekt kompenzačných opatrení (časovo náročný proces, ktorý pôsobí demotivačne pre poškodeného)
- **Nízka výška kompenzácií** – pri celkovom spočítaní spôsobenej škody je táto vyššia ako samotná kompenzácia (súčasný kompenzačný systém prepláca len počet zdokladovaných usmrtených zvierat, neráta do úvahy ušlý zisk)
- **Zneužívanie kompenzácií** – prísne nastavenie kompenzačného systému berie do úvahy aj zneužívanie situácie (nahlasovanie väčšieho počtu strhnutých zvierat, ako v skutočnosti bolo, snaha o krytie inak uhynutých zvierat), toto však poškodzuje poctivých chovateľov.
- **Programy starostlivosti** napriek dobrému spracovaniu sa ich dodnes nepodarilo preniesť do legislatívnej praxe.
- **Elektrické ohradníky** – nevhodná aplikácia (pri ochrane hospodárskych zvierat veľa krát nevhodne používané; v prípade malých včelstiev funkčné, avšak v prípade veľkých včelstiev ekonomicky veľmi nákladné)
- **Strážne psy** – nesprávny chov strážnych psov (tzv. reťazové psy sú málo efektívne pri ochrane, nevyhnutná správna výchova – náročnosť ich uplatnenia pri súčasných podmienkach).
- **Nedostatok kvalitných pastierov** – dlhodobý problém, ktorý sa bude pravdepodobne ešte viacej prehľbovať, nedostatok ľudských zdrojov, celkový nezáujem o tento typ práce.

➤ **Pytliactvo**

- **Nastavenie manažmentu** – niektoré manažmentové opatrenia sú nastavené príliš zložito (napr. udeľovanie výnimiek na lov medveďa) a nie sú z pohľadu poľovníckej verejnosti rešpektované.

- **Nerešpektovanie zákonov** – veľká časť členov SPZ do istej miery nerešpektuje zákony - nelegálny lov. Je náročné odhaliť pytliactvo, pretože tí, ktorí by ho mali nahlasovať, to nerobia.
- **Nedostatok osvetly** – šelma je napriek zmene zákona vnímaná poľovníckou verejnosťou stále ako škodná, čo vytvára priestor k rozrastaniu nelegálneho lovu.
- **Motivácia** - Zvýšenie kvót na odstrel nerieši problém pytliactva, odstrániť treba predovšetkým motiváciu (atraktivita trofejových šeliem).
- **Nedostatočná kontrola** – kontrolná činnosť na úseku výkonu práva poľovníctva je stále na nedostatočnej úrovni, čo vytvára priestor pre rozvoj pytliactva.
- **Zmena formy poľovníctva** – do popredia sa dostáva tzv. komerčné poľovníctvo, ktoré vytláča to tradičné, čo so sebou prináša zvýšenie miery nerešpektovania zákonov.

➤ **Nízka miera akceptácie vedeckých údajov**

- **Vedecké štúdie a výskumy** - nízka miera akceptácie vedeckých poznatkov a ich návrhov. Vedecké poznatky sa len v obmedzenej miere prenášajú do praxe a nie sú zohľadňované do manažmentových opatrení (finančne náročné výskumy nie sú akceptované spoločnosťou a kompetentnými skupinami).

2. Návrhy riešení

➤ **Zmeny poľnohospodárskej politiky**

- Presadzovať zmeny poľnohospodárskej politiky – prepracovanie dotačného systému.
- Nevyhnutnosť zosúladenia protichodných právnych predpisov MŽP a MPRV – návrh na zlúčenie ministerstiev, ktoré by tento problém mohlo vyriešiť.

➤ **Zlepšenie systému kompenzačných opatrení**

- Odstrániť nedostatky existujúcej metodiky kompenzácií podľa návrhov v schválených programoch starostlivosti - podporiť ich implementáciu do praxe a legislatívy.
- Nastavenie cien – kompenzácie by mali vychádzať zo vzorca, ktorý bol navrhnutý v programoch starostlivosti. Výšky úhrad za škodu by mali byť priamo úmerné strate, okrem ceny uhynutého zvierťaťa by mali zohľadňovať aj ušlý zisk v primeranej miere.
- Ustanovená komisia by mala každoročne určovať výšku kompenzácie, podľa vopred schválených vzorcov, ktorých premenné by sa mali upraviť v januári. Podmienkou je pritom vyžadovať dobré kompenzačné opatrenia.
- Presadiť zmeny pri šetrení škôd, ktoré by proces urýchlili a zjednodušili (Prítomnosť ŠOP SR na mieste šetrenia škôd by mala byť dostačujúca).

➤ **Zlepšenie systému preventívnych opatrení**

- Zefektívniť používanie strážnych psov pri ochrane stád, podľa osvedčenej praxe chovateľov.
  - Zvýšiť informovanosť o správnom používaní elektrických ohradníkov a vytvoriť systém štátnej podpory pre chovateľov.
  - Zvýšiť vzdelanosť a motiváciu pastierov, zlepšiť ich životné podmienky.
  - Presadiť výuku prostredníctvom stredného odborného školstva na zabezpečenie záujemcov o túto prácu.
- **Zmeny v regulačnom love**
- Zriadiť regulačný odstrel medveďa, ktorý by vychádzal z vedeckých dát a návrhov.
  - Pri regulačnom love vychádzať z vedeckých podkladov o stave populácie.
  - Jedným z navrhovaných riešení je odstrel konfliktných jedincov, bez ohľadu na ich trofejovú kvalitu.
- **Boj proti pytliactvu**
- Odstrániť treba predovšetkým motiváciu (čo sú najmä finančné zisky z pytliactva).
  - Je potrebné sprísniť prijímanie nových členov SPZ prostredníctvom odborných skúšok pre účely výkonu práva poľovníctva.
  - Povolenie na lov by sa malo vydávať na osobu, nie na združenie.
  - Regulačný odlov by mal byť realizovaný len cez poverené osoby a mal by byť zabezpečený oficiálny predaj trofeje.
  - Lov v niektorých - konfliktných zónach by sa mal realizovať ako nekomerčná činnosť.
  - Príklad zo zahraničia – v niektorých krajinách sa kupujú povolenky na odlov, a časť financií z odlovu putuje na výskum, ktorý potom jasne definuje trendy v populácii záujmových druhov a celkové nastavenie ďalšieho manažmentu.
  - Zvýšiť kontrolnú činnosť na úseku výkonu práva poľovníctva.
- **Potreba odborného prístupu a vedeckého výskumu**
- Podpora výskumu pre účely optimálneho nastavovania manažmentu.
  - Vedecké návrhy by mali tvoriť základnú kostru nastavovania manažmentu šeliem.
  - Odborná verejnosť by mala byť aktívna a verejne sa vyjadrovať k jednotlivým témam.
  - Transfer vedomostí – využiť príklady z iných krajín, ktoré by mohli pomôcť vyhnúť sa tomu, aby sa chyby opakovali.

Plán aktivít na obdobie január – december 2019

- **Aktívna účasť pri zlepšení procesu implementácie programov starostlivosti o veľké šelmy, vrátane finančných nástrojov (PAF) a integrácie programov starostlivosti do existujúcich politík (poľnohospodárstvo, poľovníctvo, lesníctvo)**
- **Návrh, presadzovanie a implementácia opatrení pre Poľnohospodársku politiku Slovenska zameranej na zlepšenie podmienok hospodárenia pre farmárov v regiónoch s výskytom šeliem**
- **Príprava a realizácia seminára zameraného na vypracovanie konkrétnych opatrení na farmách (salašoch) so zvýšeným rizikom výskytu šeliem (návrh opatrení a príprava projektu)**
- **Príprava projektu zameraného na zníženie výskytu pytliactva v spolupráci s Ministerstvom vnútra SR**
- **Bilaterálne stretnutia s predstaviteľmi úradov životného prostredia, zástupcami poľovníckych združení, farmárov, ŠOP SR a iných dôležitých „hráčov“.**
- **Aktívna spolupráca pri monitoringu stavov veľkých šeliem pre účely lepšieho nastavenia ich manažmentu**
- **Pravidelné informovanie účastníkov seminára o najdôležitejších udalostiach**

Kontaktná osoba: Jerguš Tesák

Email: jtesak@wwfdcp.org

Mobil: 0907/378704